

Vägledning till bildboxen Varför gjorde jag så?

Vem har inte drabbats av skuld känslor över något man sagt eller gjort? Med hjälp av detta bildmaterial kan man reflektera och söka svar på frågor som:

- Hur kan jag rätta till det som blev fel?
- Hur ska jag göra när jag har gjort något dumt?
- Ska jag erkänna det jag gjort eller ska jag låtsas som ingenting?
- Hur ska jag hantera mina skuld känslor?
- Kan man rätta till saker så att allt blir bra igen?

Dessa och andra frågor diskuterar man genom att arbeta med de nio illustrerade historierna i denna ask. Varje historia är konstruerad så att man i ett visst moment kan göra en paus och bjuda in barnen/eleverna att ta en aktiv roll i sammanhanget.

Den första delen av historien beskriver hur situationen uppstår. Så fort kortet med ett frågetecken dyker upp får barnen/eleverna välja ett symbolkort. Sedan får de med detta som stöd förklara hur de skulle ha valt att reda ut situationen. Man diskuterar sedan de olika alternativ som barnen/eleverna föreslagit och går vidare genom att se hur historien slutade. Detta genom att lägga fram resten av korten i serien.

Bilderna ger inte bara upphov till diskussioner och samtal, utan ger även möjlighet att observera, lyssna och att berätta efter given struktur. Barnen/eleverna kan också jämföra historierna i bildserierna med sina egna erfarenheter. Dessutom tränas förmågan till logiskt och kronologiskt tänkande.

Ämnen/situationer

- Att ta ifrån någon en sak
- Att stjäla
- Falska anklagelser
- Att skrämman någon med flit
- Att skämma ut någon eller att mobba någon
- Förstöra något av misstag eller med flit
- Att inte följa regler

Vissa situationer uppstår av någon specifik anledning, som t.ex. avundsjuka, en önskan som inte gick i uppfyllelse, begär, svartsjuka, skadeglädje, självhävdelse eller hämndlystenhet. Andra situationer uppstår snarare av slumpen; en rad händelser som gick fel och som till slut skapade en icke önskvärd situation. Även denna typ av situationer är mycket viktig att verbalisera och analysera, och detta kan också göras med hjälp av korten i serierna.

Symbolkort

Förutom korten som illustrerar själva historierna finns det en rad symbolkort att använda i diskussionerna med barnen/eleverna. Symbolerna är utformade för att kunna tolkas på flera olika sätt. Detta kan ge upphov till fritt tänkande i sökandet efter möjliga lösningar.

Följande kort visar bara konstruktiva handlingar eftersom dessa används i diskussionen kring hur man ska hitta lösningar.

Brev/lapp	Be om förlåtelse, visa medkänsla, förklara en situation
Blombukett	Be om förlåtelse genom att besöka någon
Paket	Be om förlåtelse genom att besöka någon
Händer som möts	Ursäkta sig, bli sams igen
Armar med uppkavlade tröjor	Att ställa saker till rätta genom arbete (t.ex. städning eller annat)
Hjärta	Att hjälpa eller vara snäll mot andra människor
Börs med pengar	Betala skadan, köpa nya saker
Verktygslåda	Reparera skadan själv
Mun	Att visa hur ledsen man är (t.ex. genom att gråta, be om förlåtelse etc.)
Hand som klappar en annan hand	Trösta
Fördragen gardin	Att reparera skadan utan att någon ser det

Det finns också symbolkort som visar på negativa handlingar:

Två händer som slår ifrån sig	Skylla på andra
Hand som pekar	Förneka egen skuld
Klocka	Låtsas som ingenting i väntan på att stormen ska blåsa över

Följande två kort öppnar upp för lite vidare diskussioner:

Svart kort	Det går inte att lösa situationen
Glödlampa med utropstecken	Jag har en egen idé!

Materialbeskrivning

Totalt 74 kort 9 x 9 cm fördelade på 9 illustrerade bildserier med 5–8 kort per serie + 16 symbolkort.

Alla kort som hör till bildserierna är numrerade så att man dels kan se vilken bildserie de hör till, dels vilken plats de har i sekvensen.

Användningsområden

- Förskolan
- Förskoleklass
- Grundskola
- Särskola
- Svenska som andraspråk
- Undervisning i främmande språk/hemspråk
- Socio-emotionell träning i alla sammanhang

Pedagogiska mål

- Reflektera kring skuld respektive icke skuld
- Förstå och kunna sätta ord på inre konfliktsituationer
- Analysera och beskriva fenomen som t.ex. skuldkänslor och svartsjuka
- Lära sig att kunna erkänna dåliga saker man gjort och ta på sig ansvaret
- Hitta strategier för att finna lösningar
- Kunna förstå och identifiera orsak och verkan, att förstå hur situationer uppstår
- Resonera logiskt
- Kunna uttrycka sig i ord och i skrift

Förslag på tillvägagångssätt

- Låt barnen/eleverna lägga korten i rätt ordning.
- Avbryt barnen/eleverna när de kommit till punkten där frågetecknet kommer fram. Analysera och beskriv situationen tillsammans. Analysera och beskriv också vilka känslor personerna i historien kan tänkas ha.
- Försök att hitta olika lösningar på problemet. Ta hjälp av symbolkortet.
- Avsluta historien. Ta med de lösningar som barnen/eleverna diskuterat fram.
- Låt någon berätta hela historien med stöd av bildkortet.
- Hitta en lämplig titel till historien.
- Låt barnen/eleverna göra beskrivningar av situationerna och av personerna.
- Ställ frågor på temat som historien handlade om. Låt barnen/eleverna svara, och låt dem även ställa frågor.
- Låt barnen/eleverna relatera till sina personliga erfarenheter av den situation som beskrivits i historien.

Bildserier

I följande bildserier har personerna egennamn. Dessa kan givetvis ändras efter behag. En del personer är ritade så att de skulle kunna vara både killar och tjejer.

1. Majas nya rullskridskor

Att ta något ifrån någon (6 kort).

Simon är avundsjuk på Maja. Hon har nya rullskridskor. Det är precis sådana som Simon har önskat sig.

När skolan är slut tar Simon med sig Majas skridskor hem. Han gömmer dem på sitt rum. Men sedan får han skuld känslor. Var det fel att göra så här? Man får ju inte ta andras saker. Vad ledsen Maja ska bli när hon inte hittar sina skridskor i morgon. Hur ska han nu göra?

Nästa dag väntar Simon tills alla gått hem. Han ställer tillbaka rullskridskorna på Majas plats. I skridskon lägger han ett brev. Vad tror ni det stod i brevet?

2. Presenten

Falska anklagelser/att ta något ifrån någon (8 kort).

Oskar får en chokladask i present när han fyller år. Oskars mamma och morfar tar några bitar choklad när Oskar inte ser det. När Oskar upptäcker att någon har ätit ur asken blir han jättearg på sin lillasyster. Han tror att det är hon som tagit ur asken. Men Oskars lillasyster har inte tagit någon choklad.

Oskars mamma och morfar måste erkänna att det var de som åt av Oskars choklad. Oskars mamma ber om förlåtelse. Hon köper en ny chokladask till Oskar. Oskar i sin tur ber lillasyster om förlåtelse för att han anklagat henne när hon var oskyldig. Sedan delar han sin chokladask med henne.

3. Monsterdräkten

Att skrämma någon med flit (7 kort).

Sanna och Fabian leker och har kul ihop. Fabians storebror Jonatan och hans kompis Lisa kommer hem från skolan. De ser Sanna och Fabian. De bestämmer att de ska skoja med dem och skrämma småungarna riktigt ordentligt. Det lyckas. Sanna och Fabian blir jätterädda för monstret som kommer instörtande.

På kvällen vill Fabian inte somna. Han är rädd och gråter i pappas famn. Han kan inte berätta vad som är fel. Jonatan står i dörren och känner sig dum. Tänk om det är hans fel att Fabian är ledsen. Är det verkligen möjligt att det fåniga skämtet skrämte Fabian så mycket? Det var ju inte meningen att det skulle bli så här.

Jonatan berättar vad han och Lisa gjort. Han visar monsterdräkten för mamma och pappa och för Fabian. De leker en stund med den så att Fabian ska förstå att det inte är något riktigt monster. Fabian får låna Jonatans nalle så att han ska kunna somna i lugn och ro.

4. Åh! Du är ju helt ute!

Att mobba någon (6 kort).

Det är rast. Anna blir retad för sina kläder. De är helt ute, tycker de andra tjejerna. Sofia tycker synd om Anna. Hon försöker försvara henne. Hon pratar med de andra och säger att de ska sluta retas. Tyvärr får hon inget medhåll. Det är bara Jana som ångrar sig. Hon ville egentligen inte reta Anna. Men hur ska hon få Anna att tro på det?

Svaret är enkelt, men det krävs en del mod för att genomföra det. Jana ber Anna om ursäkt. I fortsättningen slipper Anna gå ensam på rasterna. Jana och Sofia visar tydligt att de tycker om Anna. Anna får klä sig som hon vill.

5. Jag kunde bara inte låta bli!

Att stjäla (5 kort).

Sara går på marknad med sin mamma. De stannar vid ett stånd som säljer smycken. De är jättefina, tycker Sara. Medan Saras mamma pratar med försäljaren sätter Sara en ring på fingret. Ingen ser henne.

Efter en stund lägger Saras mamma märke till den nya ringen på Saras finger. Sara vill först inte erkänna att hon tagit den, men till sist berättar hon för mamma. Mamma säger att de måste gå tillbaka med ringen. Men nu blir Sara rädd. Vad ska hända? Tänk om försäljaren skäller ut henne? Tänk om han till och med ringer polisen! Kommer hon i fängelse då?

Sara håller mamma hårt i handen. Hon sträcker fram ringen mot försäljaren. Hon ber tusen gånger om ursäkt.

Försäljaren förlåter Sara. Han tycker att Sara bar sig dumt åt men att hon var modig som kom tillbaka med ringen. Som belöning för att hon var så modig får hon behålla ringen.

6. Tagen på bar gärning

Att stjäla (5 kort).

Johan och Filip är i en affär som säljer elektronik. De ser en sak de gärna skulle vilja ha. Johan stoppar den innanför jackan. Kompisarna kommer att bli imponerade när de berättat vad de gjort, tänker han. De blir säkert dagens hjältar.

Men när de ska gå ut är de rädda. De blir stoppade och förda till butikschefens kontor. Där får de sitta och vänta på att föräldrarna ska komma. Nu känner de sig verkligen inte så kaxiga längre. Vad ska mamma och pappa säga? Hur ska de kunna förklara och be om ursäkt? Vad kommer butikschefen att säga? Kommer han att ringa polisen?

Föräldrarna kommer för att hämta sina barn. De kommer överens med butikschefen att killarna ska arbeta gratis på lagret för att kompensera för vad de gjort.

7. Trädkojan

Att ta sönder något med flit (6 kort).

Erik, Adam och Amanda har jobbat hela eftermiddagen med sin trädkoja. När de gått hem kommer några andra barn dit. De börjar plocka sönder trädkojan. Fast de vet att Erik, Adam och Amanda precis är färdig med den.

När Erik, Adam och Amanda kommer tillbaka efter kvällsmaten hittar de sin koja i spillror. De blir förtvivlade.

Barnen som tog sönder den står och tittar på dem lite längre bort. Nu inser de hur dumma de har varit. Varför tog de sönder kojans? Det var ju verkligen dumt gjort. Vad ska de göra nu? Hur ska de få Erik, Adam och Amanda att förstå att de verkligen ångrar sig?

De hittar ett sätt: tillsammans bygger de upp kojans igen. Nu kan de ha den tillsammans.

8. Förbjudet att komma in!

Att inte följa reglerna (7 kort).

Siri vill bygga något fint. Hon går ut i garaget där snickarbänken finns. Egentligen vet hon att hon inte får lov att vara här. Men just nu bryr hon sig inte så mycket om det.

Siri börjar snickra. Först går det bra, men efter ett tag råkar hon bryta sågbladet på lövsågen. Siri gömmer den trasiga sågen. Mamma och pappa använder den ändå inte så ofta, tänker hon.

Men redan efter några dagar inser hon att hennes pappa letar efter sågen. Vad ska hon göra nu? Hur ska hon kunna förklara varför hon använde snickarverkstan trots att hon inte får? Tänk om pappa blir jättearg och hon får världens värsta straff.

Siri visar pappa den trasiga sågen. Hon ber om ursäkt. Pappa blir arg. Inte så mycket för att sågen gått sönder, den kan lätt lagas. Men han är besviken på Siri för att hon inte respekterat reglerna.

Som straff får Siri städa hela garaget. Under tiden lagar pappa sågen. De säger inte ett ord till varandra på en lång stund. Men till slut är pappa glad igen och visar Siri hur hon ska använda sågen utan att bryta sågbladet.

9. En olycka på kontoret

Att förstöra något oavsiktligt (8 kort).

Lukas och Alicia smyger in i sin mammas kontor. De vet att de inte får vara där, men de vill så gärna prova spelen på mammas nya dator.

De spelar och har så kul att de glömmer glaset med läsk som de ställt på bordet. Plötsligt välter ett av glaset och all läsk rinner ut över tangentbordet. De torkar snabbt upp det så gott de kan. Sedan smyger de ut och leker i trädgården istället.

Efter en liten stund blir de inropade av mamma. Hon har sett att den nya datorn är full av läsk. Nu är hon ordentligt arg.

Barnen erkänner vad de gjort. Nu får de hjälpa till och arbeta hemma för att tjäna ihop till ett nytt tangentbord. Sedan går de tillsammans med mamma till en affär och köper ett nytt tangentbord. Men det känns verkligen förargligt. Tänk vad mycket annat roligt de kunde ha haft för pengarna.